

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní obor: Informační studia a knihovnictví

Studijní program: Informační studia a knihovnictví

**Výstavba a rekonstrukce budov univerzitních a fakultních knihoven
na území ČR v období let 2000-2010**

Construction and reconstruction of university library buildings
in the Czech Republic over the period 2000-2010

Bakalářská práce

Jana Grillová

Praha, 2011

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Marcela Buřilová**

Oponent:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

*Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně s využitím
všech uvedených informačních zdrojů a literatury.
Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.*

V Praze dne _____ 2011.

vlastnoruční podpis

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Marcele Buřilové za rady, připomínky a trpělivost, bez jejích pevných nervů by tato práce nikdy nevznikla. Nemalý dík patří také PhDr. Haně Landové, Ph.D., PhDr. Heleně Landové, Mgr. Livii Vrzalové a Bc. Šárce Frantové.

Rodině a blízkým moc děkuji za psychickou podporu.

Citace dle ISO 690:

GRILLOVÁ, Jana. *Výstavba a rekonstrukce budov univerzitních a fakultních knihoven na území ČR v období let 2000-2010 [Construction and reconstruction of university library buildings in the Czech Republic over the period 2000-2010]*. Praha, 2011. 60 s., vč. bar. fot. příl. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Marcela Buřilová.

Abstrakt:

Bakalářská práce se věnuje stavbám vysokoškolských knihoven v České republice. Je pomyslně rozdělena na dvě části. Teoretická část obsahuje názory architekta Faulkner-Browna, hlavního knihovníka University of East London pana McDonalda, PhDr. Ladislava Kurky a Ing. Martina Svobody na podobu a vlastnosti ideální vysokoškolské knihovny z hlediska architektury a společenských faktorů. Praktická část obsahuje nejdříve obecné informace o vysokoškolských knihovnách a jejich pozici vzhledem k legislativě ČR. Těžištěm práce je souhrn nově postavených či rekonstruovaných budov akademických knihoven v České republice v letech 2000-2010. Každá knihovna je popsána na základě zjištěných informací či osobní návštěvy autorky. Následuje hodnocení jak jsou výše popsané knihovny funkční a esteticky povedené. Jsou zde nastíněny základní problémy, se kterými se budovy potýkají či mohou potýkat v budoucnu a jak je možné je řešit. V závěru se autorka subjektivně pozastavuje nad situací vysokoškolských knihoven v České republice a jejich blízkou budoucností.

Abstract:

The thesis deals with structures of university libraries in the Czech Republic. It is notionally split into two parts. The theoretical part contains the views of Faulkner-Brown (architect), Mr. McDonald (Director of Library of the University of East London), PhDr. Ladislav Kurka and Ing. Martin Svoboda on the appearance and properties of the ideal model of university library in terms of architecture and social factors. The practical part at first contains general information about university libraries and their position relative to the legislation in the CR. The main focus of work is a summary of newly constructed or reconstructed buildings of academic libraries in the Czech Republic in the years 2000-2010. Each library is described on the basis of found information or personal visits of the author. The following assessment describes how the above-described libraries are functional and aesthetically well made. There are sketched basic problems with which the buildings face now or may face in the future and how it can be solved. In conclusion, the author questions subjectively the situation of university libraries in the Czech Republic and their near future.

Klíčová slova:

akademické/fakultní/univerzitní/vysokoškolské knihovny, architektura knihoven, podmínky rekonstrukce, renovace, stavba/výstavba, budovy knihoven, české knihovny

Keywords:

academic/faculty/university/high-education libraries, libraries architecture, requirements of reconstruction, renovation, construction, library buildings, Czech libraries

Obsah

Předmluva.....	8
1 Model ideální vysokoškolské knihovny	10
1.1 Faulkner-Brownovo desatero.....	10
1.2 Vlastnosti dle McDonalda	15
1.3 Ideální knihovna	21
2 Vysokoškolské knihovny v České republice	25
2.1 Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.....	27
2.2 Knihovna Fakulty právnické a Fakulty filozofické ZČU v Plzni.....	28
2.3 Knihovna Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně	29
2.4 Národní technická knihovna (NTK)	30
2.5 Akademická knihovna Jihočeské univerzity (AK JU)	33
2.6 Centrum studijních a informačních služeb UK (CeSIS).....	35
2.7 Knihovna univerzitního kampusu Masarykovy univerzity.....	37
2.8 Další rekonstruované knihovny a nové prostory.....	38
2.8.1 Knihovna Bory Západočeské univerzity v Plzni	38
2.8.2 Knihovnické informační centrum VUT v Brně	38
2.8.3 Knihovna DAMU.....	38
2.8.4 Knihovnické a informační centrum Fakulty managementu VŠE	39
2.8.5 ÚK Vysoké školy báňské – Technické univerzity v Ostravě.....	40
3 Funkčnost a estetika představených knihoven	41
Závěr.....	43
Použitá literatura a informační zdroje.....	44
Fotografická příloha.....	50

Předmluva

Knihovny vysokých škol jsou již od starověku místem, kde se scházejí a sdružují studenti, učenci, vědci a výzkumní pracovníci – a dnes je těchto návštěvníků více než kdykoliv předtím. Mají zájem nejen o informace a fakta, kterými by prohloubili znalosti nebo podepřeli svůj výzkum, ale také o setkávání se s lidmi, kteří mají stejné zájmy, studují blízký obor nebo se zabývají obdobným tématem.

Stejně jako při jakékoliv jiné činnosti, která nás zajímá a baví, je důležité v jakém se nacházíme prostředí, jaká je kolem atmosféra, kolik prostoru máme kolem sebe. Tento předpoklad platí pro všechny typy „veřejných“ budov, tedy i pro knihovny. Ty na akademické půdě jsou v tomto směru poněkud specifické – především úzce zaměřenou skupinou uživatelů.

Proto jsem se rozhodla zabývat se architekturou akademických knihoven, přesněji v České republice za poslední léta, protože takto vymezená oblast dosud nebyla souhrnně zpracována.

Jedním z úskalí při zpracovávání tématu byl nedostatek českých monografií (zato existuje nepřeberné množství publikací v anglickém jazyce), které bych mohla v práci citovat. Oblast akademického knihovnictví a tedy i staveb těchto knihoven je v zahraniční bohužel diametrálně rozdílná od situace v České republice. Univerzity angloamerického světa, kde je knihovna zpravidla středem celého kampusu, téměř nemůžeme s těmi našimi srovnávat. Přesto jsem mohla ze zahraničních zdrojů načerpat informace a množství poznatků, které můžeme aplikovat i na české knihovny.

Původní záměr specifikovat aspekty „ideální knihovny“ byl dost krátkozraký, z důvodů které uvádím v daných kapitolách je nastíněno ku příkladu tzv. *Faulkner-Brownovo desatero*, které pochopitelně nepostihuje úplně všechny otázky, kterými se při plánování knihovny musíme zabývat – navíc je určeno pro všechny typy knihoven, nikoli pouze pro akademickou půdu. Slouží ovšem jako velmi výstižné shrnutí nejzákladnějších a tak samozřejmých vlastností, že hrozí možnost jejich opomenutí.

Na druhou stranu mi pomohl fakt, že v České republice funguje pouhých 26 veřejných vysokých škol, mohla jsem se jednotlivými knihovnami zabývat podrobněji.

V klíčové kapitole pojednávající o jednotlivých stavbách je také stručně nastíněna pozice vysokoškolských knihoven vzhledem k české legislativě.

Prvotní informace o stavbách jsem získávala zejména z databáze *Výstavba a rekonstrukce knihoven* vytvořenou bývalou STK (Státní technická knihovna) ve spolupráci se SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků). Databáze je přístupná online od roku 2003 a nepravidelně doplňována. Obsahem jsou záznamy jednotlivých staveb se souborem standardních údajů totožných s těmi, které používá komise pro výstavbu knihoven IFLA (Richter, 2003).

Další podklady jsem zjišťovala z výročních a tiskových zpráv, odborných článků, příspěvků z konference *Knihovna a architektura*, webových stránek zaměřených na architekturu a webových sídel samotných knihoven. Podstatné a zajímavé informace jsem se dozvěděla přímo od vedení a správy knihoven prostřednictvím e-mailové komunikace či osobní návštěvy v knihovně a také docházením na seminář *Vysokoškolské knihovny – vybrané kapitoly* realizovaný PhDr. Hanou Landovou, Ph.D.

Osnova původního zadání byla mírně upravena (bez vlivu na téma práce a její účel). Byl vynechán úvod, jelikož podstatné průvodní informace jsou uvedeny v předmluvě. Druhá a třetí kapitola z původního zadání (Architektura knihoven a Ideální vysokoškolská knihovna) byly sloučeny v jednu, která je k popsání problematiky postačující.

V práci je použita metoda citování tzv. „Harvardský styl“ dle norem ISO 690 a ISO 690-2 a pomocí metodické příručky:

- BRATKOVÁ, Eva. (zprac.). *Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2 : metodický materiál pro autory vysokoškolských kvalifikačních prací* [online]. Verze 2.0, aktualiz. a rozšíř. Praha : Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací, Asociace knihoven vysokých škol ČR, 2008-12-22 [cit. 2011-04-28]. 60 s. (PDF). Dostupné z WWW: <<http://www.evskp.cz/SD/4c.pdf>>.

1 Model ideální vysokoškolské knihovny

Kapitola zkoumá a vysvětluje klíčové vlastnosti dobrého vzdělávacího a společenského prostoru. Nalezení řešení pro ideální knihovnu však není v této kapitole, ani práci jako takové, úspěšné. Existuje tolik rozdílů mezi jednotlivými institucemi (městy, vládami, kulturami a nakonec i knihovnami samotnými), že není možné takový model bez jakýchkoli úprav využívat v praxi. Snaha přiblížit se nějakému vzoru by se však měla v plánování knihovny alespoň částečně projevit.

V kapitole se čerpá z prací českých i zahraničních odborníků. Sami autoři jednotlivých esejí upozorňují, že se nesnaží čtenářům vnutit své názory jako ty správné a bezchybné, ale každý si z výčtu navržených obecných kritérií může vzít ty vyhovující pro vlastní potřebu.

1.1 Faulkner-Brownovo desatero

Jako první záchytný bod byl vybrán model Harryho Faulkner-Browna (1920-2008), známého britského architekta. Účastnil se na projektech deseti akademických knihoven ve Velké Británii a jeho principy se řídilo mnoho dalších významných knihoven, mezi které patří např. Alexandrijská knihovna v Egyptě, Islandská národní a univerzitní knihovna v Reykjavíku nebo Juma Al-Majid centrum v Dubaji (Sunday, 2008).

Dle jeho názoru je každá knihovna jedinečná, neobvyklá; proto by „*neměla být studována jako vzor*“. Kdybychom se měli pokusit ilustrovat nějakou ideální knihovnu, ignorovali bychom základní faktory, které knihovnu ovlivňují: kulturu národa, tradice ve vzdělávání, potřeby samotných uživatelů, vliv a omezení místa, finanční situace a možnosti atd. Nově postavené knihovny ze 70.let měly několik společných faktorů, které architekt následně objasnil, publikoval a nakonec se staly široce známé jako „*Faulkner-Brownovo desatero příkázání*“. (Poslední aktualizovaná verze vyšla roku 1998, ze které se v této práci vychází a cituje.)

Navrhl, že knihovna by měla být flexibilní, kompaktní, dostupná, rozšiřitelná, pestrá, organizovaná, pohodlná, neměnná v oblasti životního prostředí, bezpečná a ekonomická.

Přestože není jeho práce nejmladší - každá z těchto vlastností může být dodatečně okomentována aktuálnějšími znalostmi a názory jiných autorů - rozhodně má i současné architektuře knihoven co říci.

Ve své práci se Faulkner-Brown nejprve zabývá funkcemi knihovny. Z mnoha praktických důvodů se před rokem 1940 stavěly knihovny jako budovy s předem danými, stanovenými funkcemi, ale po roce 1945 přestala být role depozitáře velkého počtu vysokoškolských a dalších knihoven s rozsáhlým fondem ta nejdůležitější. Nicméně, velké knihovny s velkým počtem knižních i neknižních dokumentů, obecně s omezeným nebo přímo uzavřeným přístupem a knihovní sklady s danou fixní funkcí uskláňovat materiál jsou stále ve většině.

Faulkner-Brown se inspiroval publikací *Planning Academic and Research Library Buildings* a představil čtenářům následující souhrn důležitých funkcí knihovny. Na první místo postavil zcela samozřejmě ochranu a umístění knižního i neknižního materiálu (proti vlivům okolního prostředí a proti špatnému používání), všech sbírek a katalogů, bibliografických zdrojů, které čtenáři napomáhají v hledání a orientaci ve fondu. Další z funkcí je „umístění“ uživatelů knihovny, těch kteří potřebují okamžitý nebo častý přístup ke sbírkám a službám. Zajištění vhodných prostor pro zaměstnance, vedení a „pomocné“ funkce jsou další body. Nelze opominout vymezení prostoru pro studium, četbu a výzkum (Metcalf et al., 1986).

Mimo tyto naprosto základní požadavky je zde také zmíněna důležitost propagace knihovny (marketing, publikace) a provoz přednáškových a výstavních sálů. Na posledním, ne však nejméně důležitém místě stojí požadavek, aby knihovna měla „*strukturu takovou, aby sloužila jako památník individuality a symboliky akademického života instituce, ve snaze o dosažení vědeckých úspěchů.*“

Autor „desatera“ vysvětluje, že je důležité, aby veškeré potřeby nové, rozšířené či rekonstruované budovy byly jasně a jednoznačně uvedeny již v základních požadavcích na stavbu. Tento prvotní *brief* (=instrukce, krátký souhrn) je předán zadavatelem do rukou architekta, obvykle na počátku plánování a v prvních fázích schvalování projektu.

Bývá to většinou stručné prohlášení o programu, o jeho cílech, organizaci, provozování, technických požadavcích, naplánování umístění atd.

Finální instrukce je pak úplný seznam všech požadavků nezbytných k dostatečné informovanosti návrhářského týmu. Nutnou součástí týmu, který *brief* vytváří, jsou architekt, stavitel, ředitel knihovny a reprezentant instituce, která budovu zřizuje (Bazillion, 2002).

1.1.1 Flexibilita

Tento bod se týká konstrukce samotné, topení, ventilace a osvětlení. Pro knihovnu je důležité, aby bylo její vybavení schopné snadné manipulace a přizpůsobení, bez větších nákladných úprav nebo přerušení provozu. Proto je vhodný typ interiéru *open-space* (=otevřený prostor), kde je snadné pohybovat téměř se vším vybavením. Jestliže budou mít police pravidelné rozestupy a bude menší zatížení polic, bude pak snadné pohybovat pulty, regály, celými odděleními. Autor zdůrazňuje výhodu soustředění vnitřních stěn k formě jakéhosi „jádra“, kde by bylo umístěné nemovité vybavení jako schody, výtahy, toalety a potrubí. Navíc *open-space* flexibilní knihovna může být hospodárná i co se týče lidských zdrojů.

1.1.2 Kompaktnost

Nejlepším řešením je kompaktní stavba ve tvaru krychle. Vzdálenosti budou teoreticky sníženy na minimum a knihy, personál a čtenáři budou muset překonávat kratší vzdálenosti v krychlových budovách než v lineární stavbě. Bonusem v tomto případě je snížení spotřeby paliva a energie.

1.1.3 Dostupnost

Snadný přístup ke knihovně je velmi důležitý. Cesta ke vchodu by měla být přehledná a jasně vyznačená a při vstupu by měl být uživatel okamžitě informován o hlavních stanovištích v budově – kde se nachází šatna, informační pult, schodiště – a měl by okamžitě spatřit jednoduchá značení, ukazatele, „směrovky“.

K tomuto bodu se dá nepochybně zařadit i dostupnost knihovny jako celku, například jak daleko se nachází od centra města, od univerzity či fakulty, jaká je situace s dopravou na místo apod.

1.1.4 Rozšiřitelnost

Knihovna by měla být schopná rozšíření a pozemky okolo knihovny by měly být včas rezervovány pro budoucí expanzi, což pochopitelně záleží na prvotních plánech.

Jestliže se vymyslí ohromná stavba s dostačujícím množstvím prostoru pro nadcházející desetiletí, není to natolik nutné. Budova by měla v každé fázi vývoje vypadat, že je kompletní. Volba způsobu konstrukce a výběr venkovních materiálů budou pak silně ovlivněni právě posledním zmíněným faktorem. Vnější zdi budovy se můžou skládat z řady jednoduchých opakujících se jednotek, které mohou být odstraněny a znovu použity.

1.1.5 Pestrost

Na zájmu o interiér rozhodně přidává rozmanitost knih a možnosti odpočinku a vůbec komfortu uživatelů v knihovně. V závislosti na velikosti, funkci a umístění knihovny se pochopitelně tyto vlastnosti liší.

1.1.6 Organizovanost

Fond by měl být organizován tak, aby byl přístupný a snadno dostupný. Jednoduchost v uspořádání (snadno pochopitelným a příjemným způsobem) je zásadní v malých i velkých knihovnách. Protože – doslovný překlad: *"Knihovna je hlavním prostředkem, kde se nachází záznamy o lidských myšlenkách, ideálech a vyjádření tvůrčí fantazie, volně dostupné pro všechny"*.

1.1.7 Komfort

Knihovník s architektem by měli ještě před zahájením projektu společně navštívit velké množství knihoven všech typů. Je důležité pozorovat, jak jsou knihovny skutečně využívány. Téměř bez výjimky se ve velkých knihovnách setkají se zastaralým a nedostatečným větráním a s absencí klimatizace - stálá teplota a vlhkost by dnes měla být samozřejmostí. V některých podnebích je nepohodlí ve velké knihovně způsobené otevřenými okny – teplo, chlad, špína i hluk jsou „nasávány“ dovnitř.

V jiných klimatických podmínkách je vhodné a ekonomické používat přírodní zdroje a přivést je do budovy se zařízením k jejich regulaci dle potřeby.

Ve všech knihovnách je nezbytná správná intenzita osvětlení - je třeba pohovořit o rovnoměrně zachovávané úrovni minimálně 400 luxů na pracovní ploše ve veřejných prostorách. Tato hodnota by měla být dostačující pro většinu potřeb, včetně osvětlení názvu knihy na nejnižší polici.

V poslední době je snaha využít co nejvíce přírodního světla, kterého je potřeba pro čtení, práci a má pozitivní účinek na organismus, ale je důležité chránit před přímým, přírodním světlem právě knihy a další materiály (například otevřeným knihám ve výstavce čas od času otočit stránky apod., co nejvíce eliminovat světlo ve skladech, depozitářích apod.). Obecně je rozšířen nesprávný názor, že škodlivé jsou pouze ultrafialové a infračervené složky slunečního záření (Leighton, 1999).

1.1.8 Stálost prostředí, ovzduší

Tento požadavek je provázán s komfortem uživatele. Je nutné zajistit neměnnou úroveň osvětlení, topení, chlazení, ventilace a akustiky. Obvodové stěny by měly být považovány za ekologický filtr nebo regulátor – měly by snížit tepelné ztráty v zimě a sluneční „zisk“ v létě a také by měly odvádět rušivé zvuky zvenku. Přesto je třeba zajistit okna kvůli výhledu ven.

Teplotní a relativní vlhkostní standardy, které lze uplatnit v knihovně obecně:

- 18.5 °C - 21 °C
- 50 % - 60 % relativní vlhkosti (RH) - nikdy nesmí přesáhnout 65 % RH

1.1.9 Bezpečnost

Jak již bylo zmíněno výše, ochrana fondu měla v knihovně vždy primární důležitost. Proto je vhodné zřídit automatický dohled nad většinou míst (kamery), omezit volný přístup, vrácení knih umožnit na jediném místě. Poté co se pojistíme ještě detekčním elektronickým systémem, máme velkou šanci snížit vandalismus a ztrátu knih.

1.1.10 Hospodárnost

Provozní náklady jsou pro knihovníky finančně nejzávažnější. Například k vytvoření rovnoměrného a stálého prostředí ve velkých knihovnách jsou vyžadovány dlouhé hodiny umělého osvětlení a klimatizace. Každá metoda by měla být přezkoumána, aby se minimalizovaly náklady bez zhoršení služeb.

Opět narážíme na ideální krychlový tvar, jelikož se tím sníží povrch svrchního pláště budovy. Co se týče oken, jejich možnost otevření by měla být co nejmenší, protože v zimě jimi uniká teplo a v létě jsme přesyceni slunečním zářením. Doporučená celková plocha oken by neměla překročit 25% celkové plochy stěn. Není třeba zdůrazňovat význam tepelných izolací stěn a střech.

Knihovna v mírném podnebí opravdu nemá potřebu topit v chladnějších obdobích. Jelikož jsou středové části obklopeny ochranným „obalem“ teplého vzduchu z obvodových částí (které jsou v ideálním případě dobře izolované), neztrácí teplo. Kromě osvětlení jsou hlavními spotřebiteli energie ventilátory pro cirkulaci vzduchu a klimatizace či jiná chladicí zařízení pro snížení teploty za teplejšího počasí.

V závěru své práce hovoří Faulkner-Brown o ekologičtějším a ekonomičtějším smýšlení projektantů, které se začalo významněji projevovat v důsledku energetické krize v 70. letech. Knihovny začaly více využívat přirozeného světla a ventilace, celkově byl znát viditelný posun od zcela umělého vnitřního prostředí k více přirozenému systému.

1.2 Vlastnosti dle McDonalda

Není překvapením, že za více než 30 let od prvního zveřejnění Faulkner-Brownova desatera mají některá slova poněkud odlišný význam a i míra důležitosti výše vyložených vlastností se značně změnila. Proto je dalším pramenem „revize“ původních deseti základních vlastností z roku 2006. Autor doslova uvádí, že se zamýšlel „více nad vlastnostmi než příkázáními“. Věřím, že když si takovýmto způsobem ujasníme definici obecných kvalit dobré knihovny, lépe si uvědomíme rozsah problémů, které bychom měli zvažovat při celém procesu plánování knihovního prostoru – tím se také zvýší naše

kreativita při navrhování. Zásadní jsou pro něj potřeby uživatelů, které se velice často mění. Nechce, aby jím revidované vlastnosti vyústily v problémy, které by mohly mít za následek omezení našich možností návrhu nebo v horším případě stanovení konkrétního konstrukčního řešení.

Důležitým úkolem při plánování fyzického prostředí knihovny je si uvědomit, že bude sloužit nejen v nejbližší budoucnosti, ale při troše štěstí i dalším generacím. Ředitel by tedy měl být vizionář, který by měl svou představu formulovat všem, kteří se budou na daném projektu či plánu podílet. Jako v předchozím modelu, ani zde se autor nedomnívá, že by existovala nějaká ideální pravidla při plánování budov knihovny - nikdo nezná všechny odpovědi a žádné dva projekty nebudou stejné. Jsou různí architekti s různými vizemi a nápady, kteří dostanou stejné zadání projektu, ale přijdou na naprosto rozdílné řešení. Pro to, aby vznikla knihovna, kde se lidé cítí dobře a kde vše funguje tak jak má, je nutná dokonalá spolupráce všech subjektů zapojených do procesu, hlavně tedy mezi architektem a knihovníkem.

Přestože se ve společnosti často až bezohledně hovoří o úpadku, nadto o konci knihoven jako takových, vysoké školy například ve Velké Británii nadále pokračují ve výstavbě a rekonstrukcích svých knihoven. V USA se realizovalo 31 nových projektů - akademické knihovny, které byly dostaveny v letech 2004 a 2005 stály bezmála 370 milionů amerických dolarů (Fox, 2005).

McDonald dle výše uvedeného opět nastiňuje ideální rysy, jaké by měl nový prostor knihovny mít. Uvádí takové vlastnosti, které pokládá za stejně důležité pro všechny typy plánování prostoru - nové budovy nebo rozšíření, rekonstrukce nebo adaptace, lepší využití stávajících prostor, nebo jakákoli kombinace těchto projektů. Existují různé vysoké školy, rozmanité systémy vysokoškolského vzdělávání, odlišné kultury a každý tento aspekt ovlivní dané konstrukční řešení. Ovšem tváře knihoven po celém světě se sobě překvapivě podobají.

Následný popis každé vlastnosti obsahuje jen názory nějakým způsobem odlišné od Faulkner-Browna, nebo „aktualizované“ části desatera, ze kterého McDonald ve své práci vychází.

1.2.1 Funkčnost

Autor požaduje aby kvality funkčnost, snadná použitelnost a ekonomický provoz měly přednost před všemi čistě estetickými vlastnostmi, ale knihovna by měla také dobře vypadat a dobře působit na své „obyvatele“. Současné trendy v designu zdůrazňují *people-centred* (=zaměření na lidi) přístup k plánování prostoru, v němž lidé mohou pracovat s fondy, informačními technologiemi a službami, které potřebují. „*Jsou to lidé, kteří navrhují knihovny, lidé, kteří v ní poskytují služby a lidé, kteří je používají.*“

1.2.2 Přístupnost, dostupnost

V McDonaldivě pojetí se nejedná jen o pragmatický význam těchto slov, rozvádí předchozí model např. o nutnost neopomenout právní požadavky pro přístupnost knihovny pro zdravotně postižené osoby. Už jen proto, že dobře zvládnutý design pro osoby s omezenou možností pohybu bez problému vyhoví nárokům tělesně zdatného uživatele.

„Zákazníci“ jsou stále více nároční a požadují lepší kvalitu služeb pro své studium či výzkum. Z toho důvodu jsou otevírací hodiny čím dál tím delší, do některé knihovny se běžný občan může dostat i o víkendu. Je zřizován například *Selfcheck* a další zařízení pro usnadnění komunikace s uživatelem, různé nápovědy. Jestliže bude knihovna takto více otevřená (doslova i obrazně řečeno), je ovšem nutné důkladněji zajistit bezpečnost fondu a čtenářů samotných.

1.2.3 Bezpečnost

McDonald má podobný názor jako Faulkner-Brown, navíc zde uvádí bezpečnostní rizika spojená se stavbou, jejich uživateli, sbírkami, vybavením atd. (Quinsee, 1991). Konstrukce musí odpovídat aktuálním zdravotním a bezpečnostním předpisům a zvláštní pozornost by měla být věnována ergonomickému designu pracovních stanovišť, zajištění IT vybavení a provozu během nestandardní pracovní doby. Bohužel, někdy jsou dobrá bezpečnostní opatření v rozporu s pohodlím či estetikou.

1.2.4 Rozmanitost

Studenty bychom měli podporovat v učení se vlastním tempem, ve vypracovávání školních projektů svými postupy, pro které je vhodné zřídit v knihovně odpovídající prostory. Někdo se rád učí o samotě a v tichu, někomu hluk okolního prostředí nevadí, jiný si rád projde podklady ke zkoušce společně s kolegy. Jestliže se více a více zaměřujeme na uživatele, moderní knihovna by měla nabídnout nejen příležitostná sezení a individuální studovny, ale i čítárny, sezení mezi regály, místnosti pro týmovou práci. Poslání knihovny získávat, uchovávat a sdílet informace také nabádá ke zřízení různých seminárních místností a přednáškových sálů. Nesmíme opomenout technické zázemí jako počítače, zásuvky pro notebooky, připojení na Internet a další.

„Zóny“ nebo „patra“ pro různé formy studia jsou stále běžnější, bývají odlišovány barvou nábytku, dekorací, osvětlením, odhlučněním apod.

1.2.5 Prospěšnost

Knihovna bývá často centrem akademického života, proto by měla čtenáře lákat, měli by se zde cítit dobře a měla by je inspirovat a nést jakýsi smysl pro kvalitu. Z těchto důvodů je mnohem lepší více zainvestovat do kvalitního vybavení a úprav, které nebudou náročné na údržbu na dlouhá léta, než zrovna na těchto místech šetřit. Student rozhodně více ocení nápaditou architekturu, rozmanitý barevný prostor s mnoha dekoracemi a zelení, než nudnou - doslovný překlad: „šprtací boudu“ jen se systematicky rozmístěnými studijními prostory.

S ohledem na prostor pro čtenáře musíme nutně zmínit narůstající problém hluku. Nejen z běžného provozu, „cvrkotu“ v knihovně, od čtenářů a jejich hovorů a činností, ale i z počítačových klastrů. Projektanti nových budov věnují vedení zvuku značnou pozornost a akustičtí poradci jsou často součástí plánovacího týmu. Bývá to velkým tématem ironicky právě v budovách, kde je sociální interakce podporována, protože efektivní „hluk“ umožňuje uživatelům komunikovat spolu navzájem, aniž by zbytečně rušili ostatní. Jedno ze základních dilemat je umístění schodiště v budově. Některé nové budovy jsou navrženy kolem dokola otevřeného centrálního schodiště pro transparentní přístup a snadné proudění vzduchu, zatímco v jiných se nacházejí uzavřená schodiště, která pojmu nevyhnutelný hluk z pohybu čtenářů po budově.

1.2.6 Pohodlnost

V ideálním případě bychom měli být schopni ovládat teplotu, vlhkost, množství prachu a vůbec znečištění. Běžná je přirozená nebo pasivní ventilace, moderní budovy by také měly dbát na okolní prostředí a ekologické požadavky.

Osvětlení (přírodní nebo umělé) by mělo být dostatek jak pro uživatele, tak pro knihy. Menší světla a lampy na stolech pro čtenáře jsou také žádoucí, ale neměly by bránit možnosti instalace počítačů nebo alespoň zásuvek pro notebooky apod. Veliké prosklené plochy umožní čtenáři výhled do okolí knihovny a příjemný pocit z přirozeného denního světla. V tomto případě je vhodné zamyslet se nad solárními fóliemi, stíněním žaluziemi, abychom zamezili většímu zahřívání a hluku. Také atria zasahující do více pater mohou dobře vést světlo a přirozený pohyb vzduchu budovou.

1.2.7 Vhodnost pro informační technologie

Knihovna by měla poskytovat dostatečné technologické vybavení, měli bychom plánovat takové prostory „aby odrážely technologie zítřka, spíše než dneška. (JISC, 2006).“ Počítače a možnost připojení vlastního přístroje by měly být samozřejmostí, stejně jako příznivé prostředí pro tyto potřeby na prakticky jakémkoli místě v budově.

Daná část rozpočtu na budovu, cca kolem 10%, by měla být věnována právě na poskytování informačních a komunikačních technologií - na financování kabeláže, aktivních zařízení, připojení, hardware, spolu s bezpečnostními a ekologickými opatřeními.

Je nutná skutečně flexibilní IT infrastruktura, zahrnující drátová, bezdrátová a přenosná zařízení. Většina nových knihoven je plně propojena kabely po celém objektu, společně se „stanicemi“ pro možnost připojení notebooků k síti. Navzdory dřívějším obavám o spolehlivost a bezpečnost je stále častější bezdrátové připojení.

Knihovna se může rozhodnout propojit buď všechna studijní místa, nebo jen část z nich. Existují různá uspořádání, počítače mohou být umístěny na stolech po obvodu prostoru, kde se mohou snadno zapojit do sítě ve zdi, ale někdy je vhodnější umístit je více ke středu budovy, kvůli menšímu dosahu slunečních paprsků. Někdy je využít speciální počítačový nábytek, jinde jsou k vidění běžné stoly či stojany.

Opět, je nutné vytvořit takový design pracovních míst, aby respektoval příslušné zdravotní a bezpečnostní předpisy – také schovat dráty a příbuzné vybavení z bezpečnostních i estetických důvodů.

Revoluční prostředky ve výpůjčním procesu - samoobslužné pulty, biblioboxy - radikálně změnily způsob, jakým jsme designovali vstupní prostory a pulty, protože čtenáři mohou provádět transakce oběhu sami.

Personál je také „usazen“ k menším a méně formálním pultům. Stále běžnější technologie RFID, mechanické řadící zařízení, karty na vstup i čipové karty mají také vliv na celkový design.

1.2.8 „Šmrnc“

Schopní architekti by se měli zabývat všemi předchozími (stejně důležitými) kvalitami, aby vytvořili inspirující budovu, zajímavě architektonicky řešenou, aby lákala uživatele k návštěvě. Neobvyklé a originální architektonické prvky a vyhovující vnitřní prostory by měly zachycovat „ducha“ studentů a univerzity.

Před zakončením své práce se McDonald pozastavuje nad významem knihovny a jejím prostorem jako takovým. Přestože se někdy zdůrazňuje nutnost nových virtuálních knihoven a obavy o konci knihoven; digitální úložiště dat a tím spíš Internet nikdy nemůžou nahradit základní úlohu knihovny (Bazillion, 2002). Univerzity po celém světě stále staví nové tradiční knihovny, ovšem s netradičním uspořádáním a založené na moderních informačních technologiích. Budovy nadále poskytují prostory, kde se lidé mohou sejít, komunikovat, studovat, pracovat, vyhledávat informace, číst si, přemýšlet, využívat počítače.

Je pravděpodobné, že přestože dochází ke změnám ve všech oblastech podstatných pro výstavbu a provoz, budova knihovny zůstane důležitým místem, kde lze všechny tyto základní služby pohodlně poskytovat a získat, a to i ve virtuálním věku (Hurt, 1997). Mnoho z nejvíce automatizovaných knihoven na světě jsou stále budovy jako takové a často velmi příjemné. *„Jestliže jsou starší budovy vybaveny novými technologiemi, nové knihovny jsou jimi tvořeny (Martin, 2004).“*

1.3 Ideální knihovna

Stejnomená přednáška byla představena na české konferenci *Knihovna a architektura, knihovna bez bariér* v Olomouci v roce 2003 autory PhDr. Ladislavem Kurkou – uznávaným odborníkem na architekturu knihoven, veřejné knihovny a dlouholetým pracovníkem Městské knihovny v Praze a ředitelem Národní technické knihovny Ing. Martinem Svobodou (Kurka, 2003).

Jestliže se zatím hovořilo pouze o zahraničních názorech britského architekta a britského knihovníka, autoři příspěvku reprezentují český pohled na věc.

Společně se snaží vysvětlit, stejně jako jejich britští kolegové, že sice záleží na ideji jako takové, ta však může s reálným stavem věci maximálně polemizovat.

Každá moderní knihovna by měla splňovat čtyři základní role, být místem setkávání, místem studia a soustředěné práce, zdrojem informací, a místem otevřených dveří a veřejných služeb. Na žádnou z těchto funkcí by se nemělo zapomínat, z toho důvodu je nejdůležitější od první chvíle spolupráce a komunikace všech zainteresovaných stran - zejména pak knihovníka (budoucího „obyvatele“ a vlastně i uživatele) a architekta (projektanta).

1.3.1 Místo setkávání

Vstupní prostory by měly zahrnovat minimálně vrátnici a pult s informacemi. Vhodné je sem umístit například i pult pro vracení knih, pokladnu, registraci nových čtenářů a jiné (velmi dobrým příkladem v tomto ohledu je Ústřední knihovna Městské knihovny v Praze). Dalšími „doprovodnými aktivitami“ může být občerstvení nebo alespoň automaty a nějaký výstavní prostor (k čemuž se dají využít i chodby a podobná místa).

1.3.2 Místo studia a soustředěné práce

Odbornou či vysokoškolskou knihovnu navštěvují čtenáři proto, aby zde studovali, nebo alespoň sehnali patřičnou studijní literaturu. Fond by měl být dle možností co nejvíce přístupný ve volném výběru.

Studijní prostory by měly být odstupňovány takto: v těsné blízkosti vstupu do knihovny by se měly nacházet největší studovny pro více lidí, zahrnuté do nejrozsáhlejších volných výběrů, zatímco „na okraji“ (kde se většinou nacházejí různé specializované fondy) je vhodné vybudovat individuální studovny a komfortnější pracovní místa pro menší počet osob.

1.3.3 Zdroj informací

„Knihovna je tak dobrá, jak dobře profilovaný výběr fondu buduje a jak dobře je organizovaný“ (Kurka, 2003). Vizitkou dobré knihovny jsou kvalitní referenční služby a prostory pro čtenáře, kde si sami mohou nalézt potřebné informace (počítačové pracovny nebo terminály s přístupem na internet a do knihovního katalogu).

1.3.4 Místo otevřených dveří a veřejných služeb

Nabídka služeb knihovny by měla být komplexní a dostupná co největšímu počtu osob a nemělo by se zapomínat na „rozmanitost“ případných návštěvníků. Knihovny by měly myslet na menšiny (tedy mít literaturu nejen v českém jazyce, cizojazyčné informační tabule a ukazatele), nevidomé (mít nějakou „navigaci“ již od vstupních prostor, značení na schodech nebo označení pater ve výtahu v Braillově písmu), seniory (zajistit osobní donášku knih) a vůbec osoby s omezenou možností pohybu či dorozumívání.

1.3.5 Plánování knihovny: od představy k projektu

K finálnímu projektu vedou tyto základní kroky: idea, stavební program, architektonická soutěž, posouzení výsledků, projektování. Je nutné mít pro tyto jednotlivé stupně plánování dostatečné zázemí, bez spolupráce jak ze strany nadřízených, tak kolegů, se bude nějaká knihovna plánovat velmi obtížně.

Ze začátku je třeba zamyslet se nad jasnou vizí knihovny, stručně a výstižně rozvést ideu, jak by měla nová knihovna vypadat a podepřít ji věrohodnými argumenty. Je žádoucí uvést detaily každého pracoviště, popustit uzdu fantazie a navštívit jiné knihovny – u nás i v zahraničí – a poučit se, co se osvědčilo a co naopak nikoli, jaké vnitřní uspořádání a technologie jsou zvykem jinde, v jiných zemích či kulturách (Landová, 2011).

Následujícím krokem je stavební program, tedy formulace vlastní idey do konkrétních potřeb. Měl by detailně popisovat požadované prostory, obsahem by měly být počty svazků ve fondech, míst ve studovnách, zaměstnanců, rozloha pracovišť uvedená v alespoň přibližném počtu m², požadované řešení větrání, osvětlení a další technické a prostorové parametry. (V této fázi je pochopitelně nutná spolupráce knihovníků s danými odborníky.) Všechny body je nutno prověřit různými kontrolami různých osob, nezávislými znalci apod. Analýzou stavebního programu lze pak zatím nejpřesněji odhadnout budoucí náklady na stavbu (které se v každém následujícím bodě zpřesňují).

Architektonická soutěž se považuje za nejúčinnější způsob vyhledání nejvhodnějšího projektanta a řešení projektového úkolu. Měla by se skládat z těchto kroků: zpracování projektových podkladů, ustavení poroty, vyhlášení soutěže, práce poroty a vyhlášení výsledků. Pravidla, termíny, složení poroty i její postup jsou podrobně popsány v soutěžním řádu České komory architektů. Kritéria hodnocení soutěžních podkladů by měla zahrnovat nejen architektonické požadavky, ale i návrh hospodaření knihovny (Kurka, 2008b).

Za velmi výstižné ideální vlastnosti knihovny, které lze zapracovat do zadání soutěže, lze považovat tzv. Pět pé, podle kterých by knihovna měla být:

- přívětivá, přitažlivá a profesionální pro uživatele
- pohodlná pro knihovníky
- příznivá pro fondy
- působivá zvnějšku i interiérem
- přístupná svou polohou pro uživatele (Kurka, 2008a).

Po vyhodnocení soutěže začíná projektová příprava zpracováním projektu pro územní řízení, jehož výsledkem je rozhodnutí o umístění stavby. Všechny fáze projektové přípravy jsou dány zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavebním zákonem) (Česko, 2006).

Dalšími kroky jsou: zvláštní projekt pro stavební povolení a studie interiéru. Rozvržení prostor a služeb by se mělo řídit několika důležitými zásadami:

- nekřížení cest – důkladné oddělení vstupních a pracovních prostor pro čtenáře, zaměstnance a samotné knihy (ty by měly mít zajištěnou co nejkratší cestu do skladů)
- rozdělení zón na rušené, polorušené a tiché
- preference vertikálního pohybu – nákladní, osobní a knižní výtahy
- brát v úvahu světové strany a nejbližší okolí knihovny
- komunikace a zdi by neměly brát z užitkové plochy více než 30%, chodby by neměly tvořit zbytečně dlouhé vzdálenosti.

„Navrhnout dnes dobrou knihovnu, která bude dobrá ještě za nějakou desítku let, je obtížný úkol. Pokusili jsme se identifikovat čtyři hlavní role moderní knihovny a některé zásadní myšlenky, které by dobrý návrh měl respektovat. Okomentovali jsme postup přípravy nové knihovny od zrodu ideje po projekt. Snad to poslouží při přípravě další stavby (Kurka, 2003).“

2 Vysokoškolské knihovny v České republice

Před samotným výčtem a popisem nových a rekonstruovaných budov bude nejdříve nastíněno, jaká je současná pozice vysokoškolských knihoven v České republice.

Obecná charakteristika není ničím neznámým, ovšem role akademických knihoven je nezastupitelná. Měly by být místem „*přístupu k informacím, vědomostem a informačním technologiím nutným pro realizaci vědecké, vývojové, studijní a výzkumné činnosti uskutečňované prostřednictvím studentů a akademických zaměstnanců. Vysokoškolské knihovny se hlásí k principu demokratického přístupu k informacím - vytvářejí a doplňují knihovní fondy tak, aby poskytovaly zájemcům co nejširší přístup ke všem dostupným informacím* (Herynková, 2008).“

Knihovny spadají většinou pod působnost kraje, obce či Ministerstva kultury ČR a pro ně také platí zákon č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

Ten se vztahuje na všechny knihovny, které jsou ochotny se hlásit k poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb, čehož mohou využít i vysokoškolské knihovny. Z jejich hlediska není ovšem tato pozice nijak vyhovující. Konkrétně se jedná o systém a typologii knihoven (§ 3, odstavec 1): „*Systém knihoven tvoří a) Národní knihovna České republiky (dále jen "Národní knihovna"), Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně, zřízené Ministerstvem kultury (dále jen "ministerstvo"), b) krajské knihovny, zřízené příslušným orgánem kraje, c) základní knihovny, zřízené příslušným orgánem obce, d) specializované knihovny* (Česko, 2001).“

Podle zákona musí být každá knihovna registrována podle druhu v evidenci MK ČR. Do dvou typů knihoven - základní (§ 12) a specializované (§ 13) - se mají vejít všechny zbývající knihovny kromě těch, které jsou v zákoně výslovně vyjmenovány. „*Pro vysokoškolskou knihovnu je registrace podle § 12 nebo § 13 nevyhovující. (...) Stejný problém s registrací mají i jiné druhy knihoven, např. zdravotnické, muzejní apod., protože vymezení funkcí v § 12 je příliš obecné a v § 13 příliš specializované* (Prochásková, 2002).“

Akademické knihovny zastřešuje a spravuje vysoká škola, která spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a je jím z rozpočtu financována, platí pro ni zákon č. 111/1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) (Česko, 1998).

Knihovny jako takové nemají (až na výjimky) právní subjektivitu, proto ani jejich vedení často nemá informace o zdrojích financí. Financování samotných projektů je v dnešní době v České republice velice složité, vše se musí řešit skrze vysokou školu a její orgány. Současným trendem je snaha o financování soukromými subjekty, jako je to zvykem například ve Spojených státech, u nás ovšem není poskytování peněžních darů knihovnám a vysokým školám předmětem takové prestiže.

MŠMT vypisuje různé programy a projekty, ke kterým se – po povinné konzultaci a schválení nadřízeným orgánem, tedy vysokou školou – mohou jednotlivé knihovny přihlašovat a soutěžit o granty. Finance dílem poskytuje také Fond rozvoje vysokých škol (FRVŠ) tvořen finančními prostředky, které jsou ministerstvem každý rok uvolněny z rozpočtu vysokých škol - po prohlášení Rady vysokých škol (Rada, 2003).

Veliká část financí může být využita také z různých programů a strukturálních fondů Evropské unie (Richter, 2004).

Vysoké školy (či knihovny samotné) mají vlastní plány a úmysly se svými prostory. Skutečnosti, které projekty ovlivňují, se však mohou dost často měnit, z tohoto důvodu bylo poměrně obtížné dopátrat se všech změn, které se za ty roky udály. Nejvíce významných staveb bylo otevřeno veřejnosti mezi lety 2007-2010.

Všechny projekty bez výjimky byly navrženy z důvodu nedostatku prostoru, jelikož každým rokem přibývají knihy i lidé.

Zjistit a popsat každou drobnou změnu, nákup nábytku či výměnu koberce veškerých akademických knihoven by bylo jistě zajímavé, ale to není účelem této práce. Navíc ne každá knihovna je ochotna nebo dokonce umocněna poskytovat totožný balík informací a z tohoto důvodu není možné každou knihovnu vylíčit do stejné míry jako tu předchozí. Knihovny jsou seřazeny vzestupně podle data otevření pro veřejnost.

2.1 Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

- provoz zahájen 18.3.2002

Ústřední knihovna největší fakulty univerzity s uživatelskou základnou více než 25 tisíc studentů před devíti lety konečně získala nové prostory. S nedostatkem místa se potýkala již od 80. let, ale rozhodnutí o výstavbě nové budovy padlo až v roce 1996. Architektonická soutěž na budovu byla vypsaná následujícího roku, vítězný návrh vypracovali akad. arch. Ladislav Kuba a Ing. Tomáš Pilař, M. A. Stavební práce probíhaly od listopadu 2000 a ukončeny byly na konci roku 2001.

Stavba obdržela množství ocenění, například v roce 2002 hlavní cenu Grand Prix OA a Cenu unie výtvarných umělců (Kratochvíl, 2005).

Budova svým jednoduchým tvarem – přes terénní úpravy a výšku 19 metrů – poměrně dobře zapadá do okolní zástavby. Tvoří předěl mezi areálem fakulty a obytnou částí bloku.

Objekt knihovny stojí na pilotách, konstrukce je z monolitického betonu, zvenku je prosklený plášť budovy osazen svislými dubovými lamelami [obr.1] a tvoří zajímavý kontrast s vnitřním prostředím jako jsou regály světlé barvy a sytě barevná podlaha. Tvar budovy také zajišťuje flexibilitu vnitřního prostředí. Dominantním prvkem je schodiště procházející kruhovým výřezem přes všechna podlaží [obr.3].

Stavba má celkem 4 nadzemní a 1 podzemní podlaží. V přízemí se nachází vestibul s PC stojany, automaty a informačním pultem. Po pravé straně je otevřený prostor, na který navazuje „tubus“ se schodištěm, za ním se nacházejí toalety. Po levé straně je vstup do volného výběru, je zde výpůjční oddělení, registrační pult [obr.2] a prezenční studovna. Ve vyšších patrech jsou vždy fondy volného výběru (celkem 135 tisíc svazků), studijní místa a prostor pro komunikaci s pracovníky knihovny. Celková kapacita objektu je čtyři sta studijních míst. V podzemním podlaží je umístěn sklad knih s kompaktními regály s 225 tisíci svazků a zázemí pracovníků knihovny prosvětlené z anglického dvorku (Architektura, 2011; Ústřední, 2011).

Kapacita neobsazeného úložného prostoru pro knihovní jednotky není vzhledem k fondu knihovny nijak vysoká, není tedy jisté, jak dlouho bude knihovna postačovat.

Dalším nedostatkem je absence týmové pracovny a individuálních studijních „boxů“. Navíc použité materiály (sklo, beton) se plně neosvědčily – v letním období je budova přehřátá a v zimě v určitých částech nevytopená (Jurmanová, 2011).

Knihovna provedla roku 2007 průzkum mezi svými čtenáři ohledně spokojenosti s prostředím a službami (Ústřední, 2007). Co se týče interiéru a vybavení, jednalo se např. o námitky k nedostatku studijního prostoru pro společnou práci, prachu, horku/zimě, tmavým toaletám a neexistenci skříněk pro osobní věci.

Celkové výsledky ankety jsou pozitivní, většina návštěvníků je s knihovnou spokojena a cítí se v ní příjemně.

V současné době se plánuje kompletní rekonstrukce budov v areálu (projekt *Centrum podpory humanitních věd CARLA–Rekonstrukce areálu Filozofické fakulty*). Knihovna byla tedy první „vlastovkou“ v řadě stavebních změn, které Masarykova univerzita chystá (Starý, 2011).

2.2 Knihovna Fakulty právnické a Fakulty filozofické ZČU v Plzni

- provoz zahájen v září 2007

Plzeňská Univerzitní knihovna (formálně fungující od srpna 1998) se skládá z několika dílčích knihoven. Mimo Knihovnu FPR a FF jsou to dále Knihovna Bory, Knihovna zdravotnických studií, Pedagogická knihovna a Ekonomická knihovna.

Od roku 2001, kdy bylo ve vysokoškolském areálu na Borech zprovozněno centrální pracoviště Univerzitní knihovny, kde sídlí také knihovna Bory, se událo poměrně značné množství prostorových změn (zejména co se týče studoven). Za jednu z nejvýznamnějších lze považovat získání nových prostor pro Knihovnu FPR a FF a jejich zpřístupnění v roce 2007. Rekonstruovaná bezbariérová budova se nachází v centru města, příhodně naproti právnické fakultě (Univerzitní, 2008).

Částka vynaložená na rekonstrukci činí asi 6,7 mil a celková rozloha užitné plochy knihovny je 910 m² na celkem třech podlažích.

V přízemí je umístěna šatna, výpůjční pult a klubovna s kapacitou 15 míst, kde je možné (po dohodě se zaměstnanci) pořádat různé studentské akce či jen tak relaxovat. K dispozici jsou zde také 2 kopírky a tiskárna.

První patro zahrnuje volný výběr asi 19 tisíc svazků (k prezenčnímu i absenčnímu půjčování). Z nedostatku místa bohužel nebylo možné, aby byl ve volném výběru zařazen úplný fond knihovny, nadpočetné svazky jsou umístěny ve skladech. Pro studenty je zde týmová studovna s maximální kapacitou 12 míst, dále 15 samostatných studijních míst (7 s počítači) a jedna kopírka.

Ve druhém poschodí je umístěna studovna periodik (153 m²), která nabízí prezenčně na 110 titulů časopisů a jiných periodických materiálů (Sbírka zákonů ČR a SR, soudních rozhodnutí apod.). Je zde opět stejně velká týmová studovna, 36 studijních míst (10 z nich s počítači), jedna kopírka a laserová tiskárna (Řehořová, 2008).

2.3 Knihovna Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

- *provoz zahájen 17.6.2008*

Nová knihovna určena zejména studentům a zaměstnancům UTB je součástí nadčasového Univerzitního centra. Projekt uznávané architektky Evy Jiřičné, který získal ocenění Stavba roku Zlínského kraje 2008 v kategorii stavby občanské vybavenosti, byl realizován v letech 2005-2008, samotná stavba zabrala pouhých 18 měsíců (Kratochvíl, 2009; Zákutný, 2008).

Centrum je složeno ze dvou téměř samostatných budov (knihovny a rektorátu), které dohromady tvoří netradiční vejčitý tvar [obr. 4]. Každá ze dvou částí má 2 podzemní a 5 nadzemních podlaží, uprostřed jsou spojené vysokým atriem s prosklenou střechou. Tento prostor je velice světlý a výrazný, zejména díky použití průhledných luxferů v kombinaci s barevnými prosklenými prvky [obr.5].

Nenápadná barva keramického svrchního pláště je plně vynahrazena uvnitř, kde se hodně pracuje se světlem a sklem, v části pro rektorát s modrou a zelenou barvou, v knihovně pak s červenými a žlutými detaily.

Hladký reliéf exteriéru je narušen proskleným tubusem ve tvaru oválného kvádru, kterým vede schodiště a které vyčnívá nad střechu stavby jako komín.

Vstupní vestibul v prvním patře zahrnuje recepci, šatnu, zamykatelné skříňky a menzu. Schody do patra jsou situovány uprostřed, za nimi se nachází dvě řady po osmi počítačích s připojením na Internet (ty lze využít nezávisle na otevírací době knihovny).

Ve druhém patře se nachází vlastní vstup do knihovny, je zajištěn turnikety a bezpečnostními branami. Naproti vchodu je prostorný pult, po obou stranách je rozmístěn volný výběr fondu s možností absenčního půjčování. Vpravo za policemi jsou umístěny individuální studovny s přípojkami na Internet. Dále je k dispozici Selfcheck na půjčování knih, tiskárna pro černobílý tisk, kopírka a skener, 50 studijních míst s počítači a 16 míst s přípojkami pro notebooky [obr. 6]. Otevřený prostor za pultem se stolky a křesílky je vyhrazen pro relaxaci.

Do třetího patra vede vpravo umístěné uživatelské schodiště, služební schodiště je na levé straně. Toto podlaží se příliš neliší, pouze fond je prezenční, kopírka barevná a odpočinkový prostor za pultem je uzavřený (Univerzita, 2009).

Knihovně se dostalo mnohem reprezentativnějších a hlavně větších prostor; celková plocha sloužící knihovně je 3500 m² (Kurka, 2009). Může se pochlubit více než pěti sty studijními místy a více než 230 počítači.

V lednu 2011 bylo otevřeno Kongresové centrum, „dvojče“, které doplňuje služby Univerzitního centra o další společenské a kulturní zázemí pro občany města Zlína (Kongresové, 2011).

2.4 Národní technická knihovna (NTK)

- provoz zahájen 9. září 2009

Nová budova NTK v Praze v Dejvicích je od svého otevření největší veřejnou stavbou na území hl. m. Prahy. Zrod samotného projektu nové budovy nebyl jednoduchý, zato hlavní argument pro novou stavbu byl opět více než jasný: nedostatek prostoru.

V první řadě byl alarmující po desetiletí neřešený stav umístění dvou významných českých knihoven, Národní knihovny a bývalé Státní technické knihovny.

Obě byly umístěny v areálu Klementina v Praze, k němuž měla právo hospodaření pouze NK ČR a byly značně prostorově i funkčně limitovány.

Daná situace navíc znemožňovala nutnou rekonstrukci Klementina (MŠMT, 2000). Přestože NTK opustilo prostory, v současné době se v Národní knihovně v Praze stále naráží na akutní nedostatek místa.

V červenci roku 2000 byl vládou schválen *Projekt výstavby Národní technické knihovny (NTK) jako uzlu informační infrastruktury výzkumu a vývoje, vzdělávání a veřejných informačních služeb* spolu se *Stavebním programem* (České, 2001). Následujícího roku proběhla architektonická soutěž a byl vyhlášen vítězný projekt studia Projektil architekti (České, 2002).

V říjnu 2006 byla stavba oficiálně zahájena a v prosinci 2008 předána zadavateli. Celková částka vynaložena na stavbu činí 2,25 miliardy Kč. (MŠMT nemohlo poskytnout tolik peněz na tak velikou investici, stavbu financovala soukromá firma, které bude stát dluh postupně splácet. Knihovna chce peníze získávat mj. pronájmem svých prostor.)

V novostavbě nejsou umístěny jen fondy bývalé STK, přesunuta sem byla také podstatná část fondů knihoven ČVUT a Ústřední knihovny VŠCHT (institute mají prostory pronajaty). Své nové zázemí má zde i dejvická pobočka Městské knihovny v Praze. Kapacita pro uložení svazků je kolem 1,7 mil. dokumentů, při otevření se očekávalo 900 tisíc návštěvníků ročně. V současné době je v knihovně uloženo cca 1,5 mil. svazků, za rok 2009 knihovnu navštívilo 190 tisíc uživatelů (Národní, 2010).

Přestože je budova vysoká 21 metrů, široká 213 metrů a půdorys ve tvaru zaobleného čtverce čítá úctyhodných 75 x 75 m, nijak nenarušuje okolí a vhodně zapadá do okolní zástavby vysokoškolského prostředí technických škol [obr. 7 a 8].

Budova má celkem 9 pater, z toho 6 nadzemních a 3 podzemní podlaží (užitková plocha je 38 661 m²). První a druhé patro zahrnují kavárnu se 150 místy, přednáškový sál s více jak 200 místy, prostorné výstavní sály a pobočku MKP. Zajímavostí je noční studovna se 62 studijními místy, která má otevřeno vždy od osmi hodin večer do osmi hodin ráno následujícího dne.

Tato dvě patra jsou primárně určena jako místo k setkávání a mezilidské komunikaci, je zde mnoho otevřeného prostoru. Na dalších nadzemních podlažích se pak nacházejí volné výběry fondů s kapacitou přes půl milionu svazků, výukové místnosti, 4 počítačové učebny, 29 individuálních, 18 týmových studoven s možností pronájmu a veškeré zázemí pro administrativu. Návštěvníkům je k dispozici také 30 volně stojících informačních terminálů. Celkový počet činí něco přes 1200 studijních a 270 relaxačních míst (Národní, 2010).

V podzemních podlažích jsou soustředěny knižní sklady, po obvodu se nachází podzemní parkoviště pro téměř 300 automobilů a 200 jízdních kol.

Od počátku projektu se počítalo s ekologickým fungováním a provozem knihovny. Vytápění a chlazení je navrženo především pomocí technologie aktivace betonového jádra, kdy stropy slouží jako sálavé nebo chladicí plochy, využívá se akumulační schopnost konstrukce. Okna a žaluzie jsou plně automatizované. Díky malému počtu vertikálních prvků (zdi a sloupy) a otevřeným stropům je pohyb vzduchu po budově tím snazší.

Studijní místa využívají co nejvíce přirozeného světla, knihy a další citlivé materiály jsou uloženy v hloubce dispozice či úplně mimo sluneční světlo v podzemí.

Pozoruhodným, ale současně prostým elementem použitým v exteriéru i interiéru jsou uváděné technické hodnoty. Obvod a výška knihovny jsou velkými písmeny vyvedeny na fasádě a všechny možné nejen technické parametry najdeme po celé budově. Individuální studovny jsou označeny různými hodnotami IQ, na schodech jsou údaje za jak dlouho se dají vyjít, nebo kolik se při výstupu spálí kalorií. Těchto prvků je důmyslně využito i v prezentaci knihovny, na webových stránkách či v oficiálních dokumentech.

Další detaily také poukazují na ryze technicky zaměřené prostředí. Stěny a schody jsou betonové (bez barevného nátěru) a kabeláž viditelně čouhá ze zdí (není jak je většinou doporučeno schovaná, aby co nejméně rušila). S betonovou šedí ostře kontrastují sytě barevné podlahy [obr. 9], „vlny“ a „ostrůvky“ oranžové, žluté, zelené, modré barvy v několika odstínech – tyto barvy mají svůj původ v průhybových plánech podlahových desek statiků (Nývlt, 2009).

Nepřehlédnutelné jsou kresby rumunského výtvarníka Dana Perjovschiho, které svou nadčasovostí a zároveň jednoduchostí vystihují technické prostředí knihovny. Prosté až infantilní malůvky „jako ze skicáku“ zdobí bočnice všech pater a činí jinak nezajímavé šedé betonové plochy pozoruhodnými. Tématem obrázků jsou celosvětová témata a problémy, rychlý a nezastavující se pokrok a další společenské otázky (Státní, 2008).

Následuje představení některých ocenění, který projekt NTK získal. Jsou to: Cena za novou stavbu v historickém prostředí Klubu za starou Prahu, dvě ocenění v soutěži Stavba roku 2009 (Cena Státního fondu životního prostředí ČR za infrastrukturu a Cena primátora hl. m. Prahy), udělení titulu Vynikající betonová konstrukce 2009 (Rylich, 2010). Projekt byl oceněn také Zvláštní cenou poroty v soutěži Nejlepší z realit – Best of Realty: *„Cena byla udělena za vzorový příklad stavby veřejných služeb, vynikající urbanistické, architektonické a technické řešení a doposud nejvýraznější ukázkou spolupráce veřejného a soukromého sektoru v oblasti developmentu nemovitostí.“* (Nejlepší, 2009).

2.5 Akademická knihovna Jihočeské univerzity (AK JU)

- provoz zahájen 13. ledna 2010

Jihočeská univerzita je další instituce, která se dlouhodobě potýkala s problémem nedostatku prostoru pro knihy i uživatele. Původně existovalo 5 fakultních knihoven: knihovna Pedagogické fakulty, společná knihovna Přírodovědecké fakulty a biologických pracovišť AV ČR, knihovna Teologické, Zdravotně sociální a Zemědělské fakulty. Se vznikem nových fakult a rozvojem obecně se již v původních prostorech nedalo pracovat, nebylo možné navýšit počet míst pro studenty ani vystavit více knih do volného výběru. Vedení jednotlivých knihoven muselo přesvědčit nejvyšší místa univerzity, aby se rozhodla pro účinné řešení.

Současně s novou knihovnou se naplánovala a postavila další budova: pro Filozofickou fakultu a sídlo rektorátu univerzity. Náklady na stavbu a vybavení knihovny dosáhly výše 154,3 mil. Kč.

Obě nové budovy byly financovány z prostředků programového financování MŠMT ČR a z vlastních zdrojů univerzity (MŠMT poskytlo v letech 2008-2009 více než 339,2 mil. Kč, vlastní zdroje univerzity činily více než 21 mil. Kč). Potěšující okolností je zajisté fakt, že původní rozpočet ve výši 400 mil. Kč (na stavbu i vybavení) nejen že nebyl překročen, ale ze státního rozpočtu bylo vyčerpáno o celých 40 mil. Kč méně, než se při přípravě projektu předpokládalo. Stavba byla zahájena 31. března 2008.

V současné době je ve volném výběru k dispozici téměř 200 tisíc svazků, počet uživatelů v roce 2010 činil téměř 20 tisíc návštěvníků (Akademická, 2010).

Budova zvenku evokuje moderní uměleckou galerii, má tvar krychle a je téměř celá prosklená [obr. 10]. Interiér je rozložen na dvě nadzemní podlaží. Přízemí zahrnuje klasické a ničím překvapivé vybavení knihoven při vstupu do budovy; tedy informační pult, šatnu, kavárnu a toalety. Dále se zde nachází dva přístroje Selfcheck (jeden pro samoobslužné vracení a druhý k půjčování knih), Klub AK a prodejna skript.

V prvním patře, do kterého se dá dostat buď točitým schodištěm, nebo výtahem, který je tímto schodištěm obtočen [obr. 11], se nachází zejména volný výběr fondu společenských věd a beletrie. Je zde značný počet rozmanitých studijních míst (celkem jich je v knihovně 589) s přípojkami pro přenosné počítače, studovna, badatelna, počítačová pracovna s 39 počítači a studovna časopisů. Dále jsou zde toalety a prostorný pult pro komunikaci se zaměstnanci.

Zajímavostí je ne zcela zastřešený prostor se studijními místy, což z druhého patra částečně činí jakousi galerii [obr. 12]. Světlo a vzduch tedy mohou prostupovat budovou mnohem snadněji a vytvářet příjemnější prostředí.

Druhé podlaží je opět složeno z volného výběru knih (z přírodovědných oborů, zemědělství a lékařských věd a vysokoškolské kvalifikační práce), pultu, míst pro studium (některé s počítači), studovny, badatelny, studovny časopisů a toalet. Jediným rozdílem oproti 1. patru jsou individuální studovny a Rakouská knihovna (Akademická, 2010).

2.6 Centrum studijních a informačních služeb UK (CeSIS)

- provoz zahájen 1. dubna 2010

Nová knihovna Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze se nachází v centrální budově fakulty na náměstí Jana Palacha na Praze 1. Vznikla zejména z důvodu nedostačující kapacity oborových knihoven, byly sem přesunuty fondy Kabinetu pro slovanskou filologii, Knihovny obecné lingvistiky a Ústřední půjčovny skript a učebnic. Název může evokovat nadřazenost těmto knihovnám, ale CeSIS je v organizační struktuře fakulty na stejné úrovni jako dalších 43 knihoven. Všechny tyto knihovny a tedy i CeSIS zastřešuje Knihovna FF UK (=pouze formální instituce, která ve svém „fondu“ ve skutečnosti nemá ani jeden svazek).

Projekt byl zahájen již v roce 2002, dostavba byla dokončena o celých sedm let později. *„Stavební práce byly obnoveny v červenci 2009 po uzavření smlouvy mezi FF UK a akciovou společností Metrostav a jejím schválením MŠMT. V průběhu výstavby probíhala úzká spolupráce mezi proděkanem pro rozvoj (Ing. Jiří Gregor pozn. autora) tajemníkem fakulty, ředitelkou Knihovny Filozofické fakulty (Bc. Šárka Frantová pozn. autora), projektantem (VPU Deco Praha a. s.) a dodavatelem stavby.*

„Nad rámec finančních prostředků z investičního záměru zajišťovali pracovníci laboratoře výpočetní techniky (LVT) nákup a instalaci moderních informačních technologií a vybavení knihovny v celkové hodnotě přes 3,5 mil. Kč (Univerzita, 2009).“

S přihlédnutím k faktu, že knihovna je otevřena teprve rok a pár týdnů, nejsou zatím zveřejňovány statistické informace určené pro veřejnost, které by měly nějakým způsobem vypovídající hodnotu.

Víceúčelová knihovna je určena především studentům bakalářského studia, také skladba fondu tomu odpovídá, cílem je aby obsahoval veškerou základní studijní literaturu. Prostory byly zrekonstruovány z bývalé kotelny a navíc zvětšeny vyhloubením dvora hlavní budovy.

Ve foyer knihovny v prvním - podzemním - patře se nachází samoobslužná šatna (identifikační průkaz UK zde slouží jako klíč), šatna s obsluhou a recepcí. Pro cenné věci je možné využít trezoru na recepci, a jelikož je vstup do knihovny s vlastními zavazadly

či svršky zakázán, studijní a osobní materiály lze uložit do erárních síťovaných tašek. Po pravé straně následuje velická „červená“ studovna s výpůjčním pultem a zařízením *Selfcheck* nastaveným na režim vracení [obr. 13]. Prostory jsou vybaveny dřevěnými stoly se židlemi, stoly u zdi navíc obsahují studijní kartou zamykatelné boxy na osobní věci. Součástí jsou také přípojky pro vlastní přenosné počítače. V tomto patře je dále volný výběr [obr. 14] se zaměřením na filologii, literaturu, knihovnictví a žurnalistiku, počítačová studovna [obr. 15] se 30 počítači s přístupem na Internet (ze které se dá po schodech dostat do dalšího volného výběru s beletrií, korespondencí, biografiemi a paměťmi) a se 2 samoobslužnými kopírkami, týmová studovna se 16 studijními místy a audiovizuální technikou (kterou je možné využít pouze po rezervaci), toalety a automaty s občerstvením.

Druhé, přízemní podlaží s modrou podlahou obsahuje volný výběr knih (filozofie, sociální vědy, umění, filmová a divadelní věda) a galerie se studijními místy a s volným výběrem vázaných ročníků časopisů a aktuálních ročníků většiny časopisů, které CeSIS odebírá.

Ve třetím a tedy prvním nadzemním podlaží se zelenou podlahou se nachází volný výběr se zaměřením na historii, geografii a archivnictví, další studovna a odpočinková zóna. Všechna patra jsou propojena výtahem, bezbariérový vchod vede z Valentinské ulice.

Součástí knihovny jsou vedle prostor pro uživatele knižní sklady a zázemí pro zaměstnance – ovšem dle vedoucí knihovny Mgr. Livie Vrzalové je právě tato část nedostačující a pracovníci musí vykonávat některé činnosti například u pultu, který by měl sloužit pouze ke komunikaci s uživateli. Většina prostor pro zaměstnance se nachází v podzemí, což není příliš přívětivé pracovní prostředí. Dalším problémem jsou také výpary z vedlejšího bufetu U Platóna, což se mohlo vyřešit vhodnou ventilací či jakousi „digestoří“, která by nežádoucí zápach odváděla.

Problémem jako takovým je velická členitost prostor (celkem je v knihovně ukryto 5 depozitářů) a z toho plynoucí požární ochrana. Téměř všechny dveře jsou „protipožární“ (navíc je jejich údržba poměrně náročná - seřizování těžkých dveří) a hodně používány.

V knihovně je několik únikových východů a občas se stane, že je návštěvníci knihovny omylem otevrou a spustí alarm, což je nepříjemné pro všechny, kteří se v knihovně nacházejí (Frantová, 2011).

Vzhledem k historické důležitosti a podobě centrální budovy FF UK je tato knihovna rozhodně překvapivě moderním a svěžím prostředím pro studium či zaplnění volného času mezi přednáškami. Nejen že se podařilo vybudovat přívětivou atmosféru knihovny s úctyhodnými 160 místy ve studovnách, ale všechny prostory jsou plně bezbariérové a jsou pokryty signálem wi-fi.

2.7 Knihovna univerzitního kampusu Masarykovy univerzity

- provoz zahájen 23. září 2010

Stavba je součástí nového univerzitního centra v Brně. Knihovna jako instituce vznikla v roce 2007, sloučením několika fakultních knihoven. V průběhu a po dokončení stavby se do jedné budovy přestěhovaly knihovní fondy Lékařské fakulty (cca 160 tisíc svazků), Ústavu chemie Přírodovědné fakulty (30 tisíc svazků), Fakulty sportovních studií a fondy biologických ústavů Přírodovědné fakulty (160 tisíc svazků) (Knihovna, 2008). Možné maximum uložených knih je 500 tisíc svazků.

Stavební práce celého kampusu začaly již v roce 2003 a byly rozděleny na několik fází. Samotná knihovna vznikala během tzv. Modré etapy (3. dubna 2006-17. září 2007).

Celkové náklady na výstavbu byly více než 5 miliard Kč. Objekt na celkové ploše 42 hektarů je k dispozici pro více než 5 tisíc studentů a pětinový počet zaměstnanců univerzity. Budovy kampusu získaly v letech 2005 a 2007 ocenění Stavba roku Jihomoravského kraje (Masarykova, 2009).

Knihovna je koncipována do dvou podlaží s celkovou rozlohou 3000 m². Studenti mohou využívat 560 studijních míst, 83 míst s PC, tiskárny, kopírky a skenery. Součástí rozlehlé studovny je tzv. vestavek s počítačovou učebnou [obr. 17], další zavěšený prostor slouží zaměstnancům (Kurka 2009). Masivní osvětlený pult [obr. 18] také dodává místu futuristický nádech (Knihovna, 2008).

2.8 Další rekonstruované knihovny a nové prostory

Následuje hrubý přehled dalších stavebních akcí v České republice za uvedené časové období.

2.8.1 Knihovna Bory Západočeské univerzity v Plzni

7.září 2001 byl zahájen provoz nové budovy Univerzitní knihovny kampusu ZČU na Borech. Knihovna má kapacitu 200 000 svazků (volný výběr 60 000 svazků, uzavřené sklady obsahují 140 000 svazků). K dispozici je 207 studijních míst, z toho je 37 vybaveno počítači. Jedna místnost je určena jako vzdělávací centrum pro další vzdělávání knihovníků (Univerzitní, 2008).

2.8.2 Knihovnické informační centrum VUT v Brně

Knihovna Fakulty stavební Vysokého učení technického v Brně se roku 2000 přetransformovala na Knihovnické informační centrum.

Téměř historické prostory přízemí a podzemí v pravém křídle Fakulty stavební přestávaly v průběhu let postačovat a byla nutnost dalšího rozšíření. Možnost se naskytla po přestěhování Technické knihovny Moravské zemské knihovny (bývalé Státní technické knihovny) z prostor fakulty a v letech 2002-2003 byla uskutečněna rekonstrukce. Nyní KIC zahrnuje 3 studovny a 2 počítačové studovny (se 70 počítači) s celkovým počtem 280 studijních míst (KIC, 2011).

2.8.3 Knihovna DAMU

Sídlo knihovny bylo od založení DAMU roku 1948 v hlavní budově fakulty v Karlově ulici na Praze 1. Ve 2. patře budovy, kde se nacházela výpůjční místnost, malá knihovna a také 4 velmi stísněná místa pro studium prezenčních výpůjček, bylo umístěno až do roku 1995. (Knihovně patřily také dva depozitáře, které se ale nacházely na různých místech školy).

V roce 1995 získala knihovna nové prostory v 1. patře, zde vznikla výpůjční místnost, studovna pro 18 osob a později také počítačová studovna s 8 přístroji. Zároveň proběhlo stěhování depozitářů, také do 1. patra.

V rámci kompletní rekonstrukce budovy dokončené roku 2002 přibyla ke knihovně nová studovna s výpočetní technikou a vzdálenější depozitáře byly přemístěny do těsného sousedství knihovny. Po dobu rekonstrukce se operovalo v provizorních prostorách.

Knihovna se do obnovených místností vrátila v létě roku 2002, bohužel následně ji postihla srpnová povodeň. Voda zcela zatopila sklepní depozitář a knihovna přišla o více než polovinu fondů (bylo zde uloženo cca 8 tisíc jednotek odborné literatury, texty her, 1 700 diplomových prací, 5 tisíc svazků starých vázaných časopisů, cca 6 tisíc svazků skript určených k prodeji). Škoda je odhadnuta na 720 tisíc Kč, na skriptech na 500 tisíc Kč, poškozené byly regály za 174 tisíc Kč.

V roce 2007 byla v knihovně DAMU namontována klimatizace ve všech místnostech knihovny a v knihovním depozitáři v 1. patře (Akademie, 2007).

2.8.4 Knihovnické a informační centrum Fakulty managementu VŠE

Nové prostory pro knihovnu vznikly v roce 2009 jako přístavba k budově fakulty [obr.19].

V celkem třech patrech se povedlo nastolit příjemné moderní prostředí, které hojně využívá přirozeného světla prostřednictvím velikých oken od podlahy až ke stropu, tedy plně prosklenou fasádou orientovanou na sever.

Výhodou oproti předchozímu stavu je nepochybně umístění velké části fondu do volného výběru a veliká studovna v nejvyšším patře [obr. 20], s několika prosklenými „kóje“, které slouží jako týmové pracovní.

Ve stejném patře se nachází také počítačová pracovna se zajímavými sedmiúhelníkovými stoly s počítači. Po knihovně jsou rozmístěna pohodlná křesla a sedací pytle. Místu dominuje modrá barva v kombinaci se žlutými schody [obr. 21] a světle béžovou barvou regálů, stolů a dalšího vybavení (Korandová, 2010).

2.8.5 ÚK Vysoké školy báňské – Technické univerzity v Ostravě

Knihovna prodělala v letech 2009 a 2010 důležité prostorové změny. První etapa zahrnovala rekonstrukci studovny – modernizaci a rozšíření prostor pro volný výběr fondu. Studovna byla slavnostně otevřena 27. 4. 2009. Následující druhá etapa znamenala další změny, které byly ukončeny zpřístupněním knihovny pro veřejnost dne 14. září 2010.

Ředitelka knihovny Mgr. Daniela Tkačíková o úpravách prohlásila: *„První plány na rekonstrukci byly připraveny již v prosinci 2005. Vedle očividně nezbytné výměny podlahových krytin, zastaralého vybavení interiéru či sladění požárně-bezpečnostních předpisů s provozem knihovny, byla hlavním motivem plánované rekonstrukce myšlenka na otevření knihovny uživatelům. Základní nepříliš šťastné stavební řešení obou oddělení knihovny sice není možné zrušit, ale stavebními úpravami a moderním vybavením dosáhnout nezbytného zlepšení ano.“*

Úpravy zahrnují: bezbariérový vstup do knihovny, rozšíření kapacit volného výběru a veřejně dostupných míst, propojení dvou oddělení vnitřním (dříve jen služebním) schodištěm a celkově nový moderní nábytek (Kantorková, 2010).

3 Funkčnost a estetika představených knihoven

V předchozí kapitole byly představeny nové budovy, exteriéry, vnitřní uspořádání a různými technickými a číselnými údaji bylo přiblíženo celkové prostředí knihoven.

Funkčnost knihoven je dle ohlasů pracovníků i uživatelů (kteří byli zpovídati) vcelku pozitivní, nedostatky na které se poukazuje níže nejsou nijak fatální. Snad každý, kdo se účastnil týmů, které připravovaly jednotlivé projekty, odvedl dobrou práci, nebo se alespoň schoval za komplexitu celé skupiny lidí, bez jejichž vzájemné komunikace by žádná nová knihovna nevznikla.

Pochopitelně existují různé okruhy problémů, které by se neměly podceňovat. Zásadní překážkou bude zákonitě budoucí naplnění regálů, vyčerpání kapacity úložných prostor. Tedy problémy, kvůli kterým jsou dnes nové knihovny stavěny. Bude to sice chvíli trvat, ale příkladem může být i jinak výborně řešená Národní technická knihovna - s ohledem na skladbu fondu (zejména technická literatura) a neustálý vývoj ve všech souvisejících oborech. Řešením by se mohla stát postupná digitalizace a tvorba virtuálních knihoven.

Péče o spokojenost „klientely“ a snaha o její pohodlí a příjemný pocit z prostředí může být dost zavádějící. Je možné vypomoci si výrazem *wellbeing* (protože český ekvivalent „pohoda“ není úplně přesné označení, navíc v dnešní době je užíváno bez hlubšího významu) z definice zdraví dle WHO (World Health Organization): stav mentální, fyzické a sociální pohody (Brožová, 2005).

Knihovny se snaží, nabízí nové služby vycházející z neustálého pokroku v informačních technologiích. Čtenářům jsou k dispozici počítače pro snazší práci a vyhledávání v katalogu, LCD displeje a televizory přináší důležité informace, součástí týmových studoven jsou promítáčky. Zajišťuje se tím však do důsledku ta správná pohoda čtenáře? Z častého využívání počítačů a dívání do obrazovky bolí oči, trávit hodiny před obrazovkou není zdravé, ovšem dlouhé čtení tištěné knihy má také negativní dopad na zrak. Knihovna by tedy měla volit únosný kompromis, což se však v českém prostředí daří dobře.

Pokud je v knihovně dostatek prostoru, i sociální pohoda je nastolena rozmanitými studijními místy pro různé studijní typy.

Další aspekty fyzické pohody souvisí do jisté míry i s estetikou. Mohlo by se zdát, že si architekti příliš netroufají do tradičního poslání knihovny zanést nějaké odvážné moderní rysy a spíš se drží „při zemi“. Až poslední léta je viditelná snaha i do budov knihoven promítat současné architektonické trendy (Univerzitní centrum ve Zlíně je v tomto směru opravdu povedené, už jen svým neobvyklým tvarem). V několika případech, například v knihovně FF MU v Brně nebo FM VŠE v Jindřichově Hradci, je snad snaha o moderní vzhled exteriéru – veliké prosklené plochy venkovních stěn – vykoupena příliš vysokou nebo naopak nízkou teplotou v daném ročním období a zákonitě vyššími náklady na udržování příjemné teploty (pomocí žaluzií, či v případně Brna dřevěného obložení lamelami). Přirozené světlo má snazší a tím ničivější vliv na svazky ve volném výběru, který v obou knihovnách převažuje.

V některých knihovnách bylo využito zajímavých a netradičních postupů: Studovna Knihovny univerzitního kampusu obsahuje vzducholod' s počítačovou pracovnou, která se vznáší nad prostorem, veliké atrium zdobí prostory nadčasového Univerzitního centra UTB ve Zlíně, první patro Akademické knihovny Jihočeské univerzity je propojeno s druhým otevřeným stropem, v NTK se stavitelé a umělci doslova „vyřádili“ na interiéru i exteriéru, dekoracích, nábytku, malbách na stěnách.

Estetické kvality knihovny mohou posuzovat komise zkušených architektů a dalších expertů, ale vždy budou nejdůležitější pro pravidelné návštěvníky (uživatelé i zaměstnanci), na které budou prostory nejvíce působit a kteří zde budou trávit nejvíce času. Odborníci, kteří se pokusili definovat vlastnosti, které by měla ideální knihovna mít, sami uvádějí, že v současné době jsou to právě názory uživatele, jeho požadavky, které jsou (nebo by měly být) brány co nejvíce v potaz.

Vhodnost zvolených materiálů pro stavbu, vybavení, použité technologie nejen s ohledem na estetiku nejvíce prověří čas. Pouze budoucí generace budou moci posoudit, zda se dnes postupovalo správně či nikoli.

Závěr

Architektura vysokoškolských knihoven je velice specifickým tématem. Její problematika spočívá v tom, že plánujeme většinou velikou, veřejnou budovu pro mnoho *různých* lidí, nikoli rodinný dům pro čtyři osoby.

Vysokoškolské knihovny v České republice jsou na okraji zájmu co se týče soukromých investorů i jejich postavení v české legislativě, takže více než pětina nových budov na 26 vysokých škol za celkem deset let není tak špatný výsledek. Situace se snad bude nadále zlepšovat, protože další knihovny také již nějakou dobu trpí, nebo začínají trpět zvyšujícím se nedostatkem místa.

Můžeme jen doufat, že čím dál tím více knihoven bude mít větší podporu státu, zřizovatelů a hlavně investorů. Náklady na stavbu a provoz jsou bolestnou otázkou architektury veřejných staveb obecně. Přes nesnadnou situaci zde vyjmenované a popsané výsledky „stojí za to“, inspirujeme se v zahraničí, na projekty dohlíží řada odborníků s mnohaletými zkušenostmi.

Z těch několika názorů přímo z centra dění, od zaměstnanců knihoven i uživatelů, vzešla jedna společná myšlenka: jestli se má dílo podařit, musí nás práce bavit. Je nezbytné se o knihovnu doopravdy zajímat. Knihovník se zápal a dávkou zkušeností spíš přesvědčí potenciální investory a jiné zainteresované strany, že je nutné postavit novou knihovnu; než někdo, komu je osud knihovny lhostejný.

Zakončit si dovoluji citátem:

„Vytváření dobrých knihoven jako míst pro setkávání je rozhodující nejen pro budoucnost naší univerzity, ale také intelektuální kapitál našich zemí. Jsme svědky rozsáhlých změn ve společnosti, vysokoškolském vzdělávání, technologiích a managementu. „Zítřejší“ knihovny budou vypadat a působit velmi odlišně od dnešních či starších budov, pláště prostor které tvoříme dnes zůstanou trvalou poctou manažerské vizi, vedení a vlivu všech lidí zodpovědných za jejich plánování (McDonald, 2006).“

Použitá literatura a informační zdroje

- ♦ *Akademická knihovna Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích* [online]. České Budějovice : Jihočeská univerzita, 2010 [cit. 2011-05-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.lib.jcu.cz/cs/home>>.
- ♦ Akademie múzických umění v Praze. Divadelní fakulta. Knihovna. *Výroční zpráva knihovny DAMU za rok 2007* [online]. Praha : DAMU, 2008 [cit. 2011-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.amu.cz/info-sluzby/knihovny-amu/knihovna-damu/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-knihovny-damu-za-rok-2007>>.
- ♦ *Architektura knihoven* [online]. 2011, aktualiz. 2.2. 2011 [cit. 2011-05-08]. Ústřední knihovna FF MU v Brně. Dostupné z WWW: <http://architekturaknihoven.euweb.cz/brno_ffmu.html>.
- ♦ BAZILLION, Richard J. Academic library construction: managing the design to build process. *Journal of Library Administration*. 2002, vol. 36, no. 4, s. 49-65. ISSN 0193-0826.
- ♦ BROŽOVÁ, Michaela. Architektura a knihovny, úhel pohledu: interiér. In *Knihovna a architektura 2005 : interiéry knihoven* [online]. Praha : Státní technická knihovna, 2005 [cit.2011-05-19], s. 16-32. Dostupné z WWW: <http://library-architecture.upol.cz/2005/KA_05.pdf>. ISBN 80-86504-15-8.
- ♦ České vysoké učení technické v Praze. Ústřední knihovna. *Výroční zpráva knihoven ČVUT za rok 2000*. Praha : ČVUT, 2001. 18 s. Zpracovaly PhDr. Barbora Ramajzlová a Mgr. Štěpánka Žižková. Dostupné z WWW: <http://knihovna.civ.cvut.cz/administrace/upload_dir/files/cd05399163ff8dc98b955b44bc1b183ea322cd9d.pdf>.
- ♦ České vysoké učení technické v Praze. Ústřední knihovna. *Výroční zpráva knihoven ČVUT za rok 2001*. Praha : ČVUT, 2002. 22 s. Zpracovala PhDr. Barbora Ramajzlová. Dostupné z WWW: <http://knihovna.civ.cvut.cz/administrace/upload_dir/files/793eeba0a61553f44a936976af84c2b8d77823fc.pdf>.
- ♦ Česko. Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) (...). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, s. 5388-5419. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf>>. ISSN 1211-1244.
- ♦ Česko. Zákon č. 183 ze dne 14. března 2006 o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) (...). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 63, s. 2226-2290. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb063-06.pdf>>. ISSN 1211-1244.

- ♦ Česko. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) ve znění zákonů č. 1/2005 Sb., č. 216/2006 Sb., č. 341/2006 Sb. a č. 227/2009 Sb. *In Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf>>. ISSN 1211-1244.
- ♦ EISNEROVÁ, Stanislava et. al. Exkurze studentů 2. roč. bakalářského studia z Ústavu knihovnictví a informačních studií FF UK v Praze. *Ikaros* [online]. 2008, roč. 12, č. 6 [cit. 2011-05-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4837>>. ISSN 1212-5075.
- ♦ FAULKNER-BROWN, Harry: Design criteria for large library buildings. *World Information Report*. [1997/1998], s. 257–267. Dostupné z WWW: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001062/106215e.pdf>>.
- ♦ FOX, Bette-Lee. Library Buildings 2005 : A storm rains on our parade. *Library Journal*. 2005, vol. 130, no. 20, s. 44-58. ISSN 0363-0277. Dostupné komerčně z databáze LISTA (Ebsco).
- ♦ FRANTOVÁ, Šárka. *RE: dotazy k CeSIS - bakalarska prace* [elektronická pošta]. Message to: Jana Grillová. 28 Apr 2011 [cit. 2011-04-28]. Osobní komunikace
- ♦ HERYNKOVÁ, Šárka. *Koncepce rozvoje knihovny na léta 2008-2010*. Vysoká škola logistiky : Praha, 2008. Dostupné z WWW: <http://www.vslg.cz/upload.cs/2/2f918794_1_koncepce_knihovny.pdf>.
- ♦ HURT, Charlene. Building libraries in the virtual age. *College & Research Libraries News*. February 1997, vol. 58, no. 2, s. 75-76, 91. ISSN 0099-0086. Dostupné komerčně z databáze LISTA (Ebsco).
- ♦ JISC - Joint Information Systems Committee. *Designing Spaces for Effective Learning : a guide to 21st century learning space design*. London : JISC, 2006. 31 s. Dostupné také z WWW: <http://www.jisc.ac.uk/uploaded_documents/JISClearningspaces.pdf>.
- ♦ JURMANOVÁ VOLEMANOVÁ, Věra. *RE: dotazy ke knihovne FF MU - pro ucely bak. prace* [elektronická pošta]. Message to: Jana Grillová. 28 Apr 2011 [cit. 2011-04-28]. Osobní komunikace.
- ♦ KANTORKOVÁ, Táňa. Ústřední knihovna po rekonstrukci opět otevřena. *Akademik* [online]. 2010, č.3 [cit. 2011-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.casopisakademik.cz/cs/ustredni-knihovna-po-rekonstrukci-opet-otevrena-3-010>>.
- ♦ KIC : Knihovnické informační centrum [online]. Brno : KIC, 2011 [cit.2011-05-10]. Historie. Dostupné z WWW: <<http://library.fce.vutbr.cz/node/19>>.
- ♦ Knihovna univerzitního kampusu. *Výroční zpráva za r. 2007 : rok velkého třesku*. Brno : KUK, 2008. Zpracovala Zdeňka Dohnálková.
- ♦ *Kongresové centrum Zlín* [online]. Zlín : Kongresové centrum , 2011 [cit. 2011-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.kc-zlin.cz/>>.

- ♦ KORANDOVÁ, Monika. *iLIST.cz* [online]. Praha : Studentský list, 1998- [cit.2011-05-14]. Jak uplynul rok na Fakultě managementu. Dostupné z WWW: <<http://www.ilist.cz/clanky/jak-uplynul-rok-na-fakulte-managementu>>. ISSN 1213-8568.
- ♦ KRATOCHVÍL, Jan. *Archiweb.cz* [online]. Brno : Archiweb, 2005, poslední změna 31.07.2005 [cit. 2011-05-10]. Knihovna Filozofické fakulty MU. Dostupné z WWW: <<http://archiweb.cz/buildings.php?type=9&action=show&id=200>>. ISSN 1801-3902.
- ♦ KRATOCHVÍL, Jan; CIHLÁŘOVÁ, Lidmila. *Archiweb.cz* [online]. Brno : Archiweb, 2009, aktualiz. 2.6.2009 [cit. 2011-05-10]. Univerzitní centrum Zlín. Dostupné z WWW: <<http://www.archiweb.cz/buildings.php?&action=show&id=2055>>. ISSN 1801-3902.
- ♦ KURKA, Ladislav. JAK NA TO: Architektura knihoven - 1. *Čtenář*. 2008a, roč. 60, č. 11. Dostupné z WWW: <<http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2008-roc-60/11-2008/jak-na-to-architektura-knihoven-1-46-277.htm>>. ISSN 0011-2321.
- ♦ KURKA, Ladislav. JAK NA TO: Architektura knihoven - 2. *Čtenář*. 2008b, roč. 60, č. 12. Dostupné z WWW: <<http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2008-roc-60/12-2008/jak-na-to-architektura-knihoven-2-47-296.htm>>. ISSN 0011-2321.
- ♦ KURKA, Ladislav. Stavby českých knihoven. *Knihovna* [online]. 2009, roč. 20, č. 2, s. 25-36 [cit. 2011-05-18]. Dostupné z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna92/0902025.htm>>. ISSN 1801-3252.
- ♦ KURKA, Ladislav; SVOBODA, Martin. Ideální knihovna. In *Knihovna a architektura 2003 : knihovny bez bariér* [online]. Praha : Státní technická knihovna, 2003 [cit.2011-05-02], s. 77-87. Dostupné z WWW: <http://library-architecture.upol.cz/2003/KA_03.pdf>. ISBN 80-86504-11-5.
- ♦ LANDOVÁ, Helena. *RE: dotazy k AK JU: pro ucely bakalarske prace* [elektronická pošta]. Message to: Jana Grillová. 26 Apr 2011 [cit. 2011-04-28]. Osobní komunikace.
- ♦ LEIGHTON, Philip D.; WEBER, David C. *Planning academic and research library buildings*. 3. vyd. Chicago (IL) : American Library Association, 1999. 928 s. ISBN 978-08-389-0747-4.
- ♦ MARTIN, Elisabeth; Kenney, Brian. Great libraries in the making. *Library Journal*. 2004, vol.129, no. 20, s. 70-73. ISSN 0363-0277. Dostupné komerčně z databáze LISTA (Ebsco).
- ♦ *Masarykova univerzita* [online]. Brno : Masarykova univerzita, c1996-2009 [cit. 2011-05-18]. Realizace výstavby kampusu. Dostupné z WWW: <<http://www.muni.cz/general/events/p233332/execution>>.
- ♦ McDONALD, Andrew. The Ten Commandments revisited: the Qualities of Good Library Space. *LIBER Quarterly : the Journal of European Research Libraries* [online]. 2006, vol. 16, no. 2 [cit. 2010-11-14], 10 s. Dostupné z WWW: <<http://liber.library.uu.nl/publish/articles/000160/article.pdf>>. ISSN 1435-5205.

- ♦ METCALF, Keyes; LEIGHTON, Philip. D.; WEBER, David C. 1986. *Planning Academic and Research Library Buildings*. 2nd ed. Chicago; London : American Library Association, 1986. 630 s.
- ♦ MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Projekt výstavby Národní technické knihovny jako uzlu informační infrastruktury výzkumu a vývoje, vzdělávání a veřejných informačních služeb České republiky*. Praha : MŠMT, 2000. Dostupné z WWW: <<http://techlib.cz/files/download/id/280/projekt-vystavby-narodni-technicke-knihovny.pdf>>.
- ♦ Národní technická knihovna. *Výroční zpráva Národní technické knihovny 2009*. Praha : NTK, 2010. Dostupné také z WWW: <<http://www.techlib.cz/files/download/id/2034/vyrocni-zprava-ntk-2009.pdf>>. ISSN 1804-5464.
- ♦ *Nejlepší z realit – Best of Realty* [online]. Praha : Best of Realty, 2010 [cit.2011-05-14]. Výherci Cen Nejlepší z realit 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.bestofrealty.cz/?do=36&cl=78>>.
- ♦ NTK – Národní technická knihovna [online]. Praha : NTK, 2011, aktualiz. 22.4. 2010 [cit. 2011-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.techlib.cz/cs/>>.
- ♦ NÝVLT, Václav. *Technet.cz* [online]. Praha : Mafra, c1999 – 2011, aktualiz. 9. září 2009 [cit.2011-05-1]. Nejmodernější knihovna v zemi otevírá. Projděte se zákulisím. Dostupné z WWW: <http://technet.idnes.cz/nejmodernejsi-knihovna-v-zemi-otevira-projdete-se-zakulisim-p53-tec-reportaze.aspx?c=A090908_203006_tec_reportaze_nyv>.
- ♦ PROCHÁSKOVÁ, Iva. Zákon nereflektuje postavení vysokoškolské knihovny v systému veřejných informačních služeb. *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 12 [cit. 2011-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1220>>. ISSN 1212-5075.
- ♦ QUINSEE, A.G.; McDonald, Andrew (ed.). *Security in academic and research libraries*. Newcastle upon Tyne : Newcastle University Library, 1991.
- ♦ Rada vysokých škol. *Statut Fondu rozvoje vysokých škol* [online]. Dokument schválený na 4. zasedání předsednictva Rady vysokých škol 17. dubna 2003. Praha, 2003 [cit. 2011-04-29]. 4 s. Dostupné z WWW: <<http://www.frvs.cz/docf/statusvfrvs.pdf>>
- ♦ Rada vysokých škol. *Statut Fondu rozvoje vysokých škol* [online]. Dokument schválený na 4. zasedání předsednictva Rady vysokých škol 17. dubna 2003. Praha, 2003 [cit. 2011-04-29]. 4 s. Dostupné z WWW: <<http://www.frvs.cz/docf/statusvfrvs.pdf>>
- ♦ RAMAJZLOVÁ, Barbora. Knihovní zákon a národní knihovní systém z pohledu vysokoškolské knihovny. In *Knihovny současnosti : Sborník z 10. konference, konané ve dnech 24.-26. září 2002 v Seči u Chrudimi*. Brno 2002. s 123-131. Dostupné z WWW: <<http://www.svkos.cz/data/xinha/sdruk/ks2002/2002-2-123.pdf>>. ISBN 80-86249-18-2.

- ♦ RICHTER, Vít. Databáze staveb a rekonstrukcí knihoven. *Ikaros* [online]. 2003, roč. 7, č. 9 [cit. 2011-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1479>>. ISSN 1212-5075.
- ♦ RICHTER, Vít. Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 až 2010. *Národní knihovna : knihovnická revue*. 2004, roč. 15, č. 3, s. 123-151. Dostupné z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/nkkr0403/0403123.html>>. ISSN 1214-0678.
- ♦ RYLICH, Jan. Národní technická knihovna oslavila první rok svého provozu. *Ikaros* [online]. 2010, roč. 14, č. 9 [cit. 2011-05-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/6364>>. ISSN 1212-5075.
- ♦ ŘEHOŘOVÁ, Sylva. Nová fakultní knihovna v Plzni. *Bulletin SKIP*. 2008, roč. 17, č. 2. s. 15. Dostupné z WWW. ISSN 1210-0927.
- ♦ STARÝ, Jiří. *Lemur.cz : studentský portál Masarykovy univerzity* [online]. Brno : Garrigue Media, 2011, aktualiz. 20.1.2011 [cit. 2011-05-11]. Filozofickou fakultu čeká rekonstrukce za 585 milionů korun. Dostupné z WWW: <<http://lemur.mu/index.php/univerzita/deni/572-rekonstrukce-filozoficke-fakulty-za-585-milion-korun-s-sebou-pinese-adu-omezeni>>.
- ♦ Státní technická knihovna. *Tisková zpráva*. Praha : STK, 2008. Dostupné ke stažení ve formátu PDF z WWW: <<http://www.techlib.cz/files/convert-doc/id/125/language/cs>>.
- ♦ Sunday Times, The [online]. 2008-06-05. [cit. 2011-04-28]. Harry Faulkner-Brown, architect, dies. Dostupné z WWW: <<http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/obituaries/article4068462.ece>>. ISSN 1363-7746.
- ♦ Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. *Výroční zpráva FF UK za období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2009*. Praha : FF UK, 2010. 103 s. Předkládá PhDr. Michal Stehlík, Ph.D., děkan fakulty. Dostupné také z WWW: <http://ff.cuni.cz/FF-7307-version1-Vyrocka_2009_konecna_verze.pdf>. ISSN 1802-7377.
- ♦ *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně* [online]. Zlín : Knihovna UTB, 2009, aktualiz. 27.11.2009 [cit. 2011-05-10]. Virtuální prohlídka. Dostupné z WWW: <http://www.knihovna.utb.cz/virtualni_prohlidka>.
- ♦ *Univerzitní knihovna ZČU* [online]. Plzeň : UK ZČU, 2008 [cit. 2011-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.knihovna.zcu.cz/>>.
- ♦ *Ústřední knihovna FF MU* [online]. Brno : Knihovna FF MU, 2011, aktualiz. 31.3.2011 [cit. 2011-05-11]. Virtuální prohlídka knihovny. Dostupné z WWW: <<http://knihovna.phil.muni.cz/virtualni-prohlidka>>.
- ♦ *Ústřední knihovna FF MU. Budova knihovny, interiér, vybavení* [online]. Brno : Knihovna FF MU, 2007, aktualiz. 1.6.2007 [cit. 2011-05-11]. Dostupné z WWW: <http://knihovna.phil.muni.cz/www/anketa07/Budova_interier_vybaveni.pdf>.

- ♦ Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. *Výroční zpráva o činnosti za rok 2004*. Praha : VŠCHT, 2005. Ústřední knihovna VŠCHT Praha a knihovnicko-informační služby. 6 s. Dostupné z WWW: <<http://www.vscht.cz/document.php?docId=366>>.
- ♦ *Výstavba a rekonstrukce knihoven : databáze* [online]. Praha : Národní technická knihovna; Martin Svoboda, 2001-, aktualiz. 12.10.2009 [cit. 2011-05-11]. Dostupné z WWW: <<http://old.stk.cz/Stavby/Stavby.html>>.
- ♦ ZÁKUTNÝ, Petr. *Portál Zlínského kraje* [online]. Zlín : Zlínský kraj, 2008, aktualiz. 17. června 2008 [cit. 2011-05-10]. V krajském městě bylo otevřeno nové Univerzitní centrum. Dostupné z WWW: <<https://gis.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?docid=71266&nid=8016&doctype=I02>>.